

In elke Waterspiegel vragen wij een gastcolumnist zijn of haar visie te geven op een actueel thema.

Drinkwater en geschiedenis

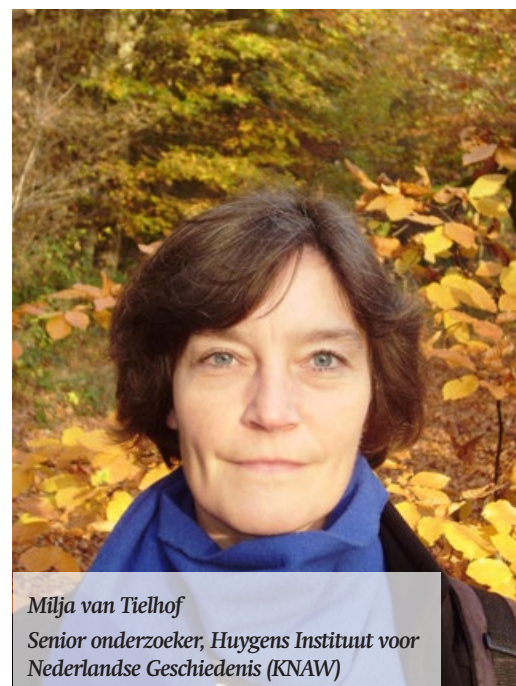
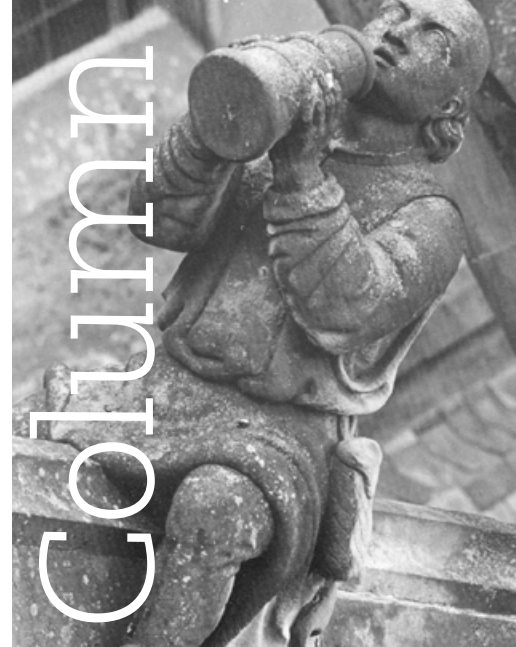
Vóór de komst van de waterleiding, in de negentiende eeuw, dronken mensen nauwelijks water. Dat is althans de gangbare opvatting van historici. Water was onbetrouwbaar, je werd er ziek van of ging er dood aan. Zoals tegenwoordig in arme landen, zo was het vroeger in Europa. Besmet water was de oorzaak van tyfus, cholera en andere vreselijke ziekten. Water drinken? Levensgevaarlijk! Alleen de allerarmsten deden dat.

Wat dronken mensen dan wel? De meest gehoorde opvatting is: veel bier. Dat was veilig, makkelijk te maken en goedkoop. Er was kwaliteitsbier van professionele brouwerijen – de Hollandse brouwers waren in de zeventiende eeuw wereldberoemd – en mensen brouwden ook thuis. Dat laatste was bier van matige kwaliteit, voor eigen gebruik. Alles bij elkaar bedroeg de consumptie volgens sommige historici gemiddeld een à twee liter per persoon per dag, dus inclusief de kinderen gerekend. Bij studenten deed dit verhaal het altijd goed. In colleges middeleeuwse geschiedenis was er altijd wel een student die vroeg of de mensen dan niet permanent dronken waren. Mijn antwoord dat je goed kunt wennen aan grote hoeveelheden bier, mits gespreid over de dag, ging er ook altijd in als koek.

Inmiddels kijk ik er heel anders tegenaan. Nieuwe studies laten zien dat mensen in de pre-industriële tijd wel degelijk water dronken, zelfs vaak en veel. Eigenlijk ook heel logisch: oppervlaktewater was toen nog vaak schoon en veilig. Ook vingen mensen regenwater op en in sommige gebieden waren goede waterbronnen. De consumptie van water varieerde sterk per plaats en per periode.

Het was goed opletten, want er was een breed ‘wateraanbod’. In Amsterdam had je bijvoorbeeld water uit de gracht, water dat met schuitjes uit de Vecht werd gehaald en water uit regenwaterbassins. De kwaliteit verschilde en lang niet alles was geschikt voor consumptie. Welk water mensen dronken, hing vooral af van wat ze wisten en dachten over de kwaliteit. In dat kader verschenen bijvoorbeeld waterinspecteurs en certificaten van oorsprong.

Tegenwoordig spelen ook juist die kennis en perceptie van de waterkwaliteit weer een grote rol. Er blijkt van alles in het water te zitten wat we niet zien en ruiken, maar waarom we niet gevraagd hebben. Gaat dit het vertrouwen van de consument aantasten? De geschiedenis kan ons laten zien welke rol kennis en perceptie van de waterkwaliteit spelen bij de waterconsumptie.

Milja van Tielhof
Senior onderzoeker, Huygens Instituut voor
Nederlandse Geschiedenis (KNAW)